

Egenkontrollprogram för e-cigarett och påfyllningsbehållare

23 § i lagen om elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare (2017:425)

KARLSTADS KOMMUN

Värt att veta om egenkontrollprogram

Du som tänker sälja e-cigarett och påfyllningsbehållare till konsumenter ska utöva egenkontroll över att försäljningen sker i enlighet med bestämmelserna i lagen om elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare (2017:425).

Du ska dokumentera kontrollen av verksamheten i ett egenkontrollprogram som är anpassat för din verksamhet. Det är näringsidkaren, det vill säga du som äger verksamheten, som ansvarar för att det finns ett egenkontrollprogram. Programmet bör bland annat beskriva försäljningsställets rutiner för att kontrollera ålder, marknadsföring och märkning.

Ett egenkontrollprogram fungerar som ett stöd för dig som näringsidkare i egenkontrollen och är ett viktigt underlag för kommunen vid en tillsynskontakt. När du anmäler försäljning av e-cigarett och påfyllningsbehållare till kommunen ska du samtidigt bifoga en kopia av ditt egenkontrollprogram.

Försäljningsställe

Namn på försäljningsstället	Gatuadress	
Postnummer och postort	E-post	
Kontaktperson	Telefon	Antal anställda

Ägare

Firmanamn (AB, HB, enskild firma etc.)	Organisationsnummer/personnummer
--	----------------------------------

Nedan följer ett förslag på vad ett egenkontrollprogram för e-cigarett och påfyllningsbehållare kan innehålla. Hjälptexten under rubrikerna beskriver lagens försäljningsregler och kryssrutorna är förslag på rutiner som kan vara ett stöd för dig som näringsidkare i egenkontrollen. Det finns också tips på information som inte är försäljningsregler men som kan vara bra att känna till och en hjälp för dig och din personal.

Information om åldersgränsen 18 år

För att informera om förbudet att sälja eller lämna ut e-cigarett och påfyllningsbehållare till någon som inte har fyllt 18 år ska ni ha minst en tydlig och klart synbar skylt på försäljningsstället. Skylten ska normalt sett placeras vid kassan för att uppfylla kravet på att vara tydlig och klart synbar. Det finns inget som hindrar att ni placerar fler skyltar på andra platser på försäljningsstället.

Var är skyltar eller dekaler om åldersgränsen placerade på försäljningsstället?

- Vid kassan
- På entrédörren
- På skyltfönster
- På beställningsterminal/varuautomat
- Annat:

Åldersgräns och ålderskontroll

Den som säljer eller lämnar ut e-cigarett och påfyllningsbehållare ska vara säker på att kunden har fyllt 18 år. Personen som säljer eller lämnar ut varan, exempelvis expediten i kassan, är personligen ansvarig för att ingen under 18 år får köpa varan. Det betyder att den som vid försäljning överlämnar dessa varor till någon som inte har fyllt 18 år kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Om kassapersonalen är osäker på kundens ålder ska de begära legitimation.

Det kan vara svårt att enbart genom utseendet bedöma en ungs ålder. Ett sätt att försäkra sig om att en person fyllt 18 år är att begära legitimation av alla som ser ut att vara under 25 år. Om kunden inte har fyllt 18 år får varan inte säljas eller lämnas ut. Varan får heller inte lämnas ut om det finns särskild anledning att tro att den kommer att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll på försäljningsstället?

- Om vi är osäkra på om kunden har fyllt 18 år frågar vi efter legitimation.
- Vi kontrollerar kundens ålder via födelsedata på legitimationen.
- En ålderssticka (dekal) finns för att underlätta ålderskontrollen.
- Vi rekommenderar personalen att begära legitimation av alla kunder som ser ut att vara under ____ år.
- Om kunden inte kan visa att han eller hon är över 18 år nekar vi köp.
- Om kunden inte visar legitimation på begäran nekar vi köp.
- Om personalen misstänker att en vara är avsedd för någon som är under 18 år så nekar vi köp.
- Om kunden är påstridig så tillkallas en chef eller annan ansvarig personal.
- Annat:

Alla e-cigarett och påfyllningsbehållare som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera ålder. Därför måste det finnas rutiner för ålderskontroll även vid försäljning genom automat, postorder, internet eller liknande.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll om försäljningen sker via automat, postorder, internet eller liknande?

- Detta är inte aktuellt.
- Polletter eller liknande till en automat säljs i kassan där personalen gör ålderskontroll.
- Vid köp i automat kontrolleras åldern via bankkort eller liknande.
- Automaten är placerad så att den kan bevakas kontinuerligt.
- Ålderskontroll vid köp på internet görs via bankkort eller liknande.
- Försändelser via post skickas med rekommenderat brev, mottagningsbevis, personlig utlämning eller liknande.
- Försändelser via post innehåller uppgifter om att varan inte får lämnas ut till någon som inte har fyllt 18 år.
- Annat:

Har ni någon rutin för att följa upp hur personalen hanterar kravet på ålderskontroll? I så fall, vilken?

På vilket sätt hanterar ni problematiska situationer, exempelvis om kunden inte kan visa någon legitimation?

- Vi informerar personalen om risker som kan uppstå i samband med försäljning och ger förslag på hur dessa kan hanteras.
- Vi utbildar personalen i konflikthantering som inkluderar information om åldersgräns och ålderskontroll.
- Annat:

Stöd och utbildning till personal

En näringsidkare som säljer e-cigarettor och påfyllningsbehållare till konsumenter ska ge personalen den information och det stöd som behövs för att de ska kunna följa lagen om elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare (2017:425) och anslutande föreskrifter. Det är också viktigt att all personal som arbetar i kassan och lämnar ut e-cigarettor och påfyllningsbehållare känner till sitt personliga straffansvar i samband med försäljningen.

På vilka sätt informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll, deras personliga straffansvar och övriga bestämmelser vid försäljning utav e-cigarettor och påfyllningsbehållare?

- Vid anställning av ny personal
- Personalmöten
- Intern utbildning
- Extern utbildning
- Informations- och utbildningsmaterial
- Annat:

Hur ofta informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll och om övriga bestämmelser vid försäljning utav e-cigarettor och påfyllningsbehållare?

- Vid anställning av ny personal.
- Minst en gång per år.
- Vi använder en tabell för att notera tidpunkterna för information och utbildning till personalen (se bilaga 2).
- Annat:

Lagen om elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare (2017:425) ställer inga krav på åldern hos den som står i kassan och säljer e-cigaretter och påfyllningsbehållare. Däremot måste kassapersonalen vara införstådd med lagen och ha en reell möjlighet att vägra sälja e-cigaretter och påfyllningsbehållare till den som inte är 18 år. I många fall är detta svårt för en person som inte själv har fyllt 18 år, och unga anställda bör därför få särskilt stöd.

Vilket särskilt stöd ger ni till ung personal för att hantera svåra situationer i samband med försäljning utav e-cigaretter och påfyllningsbehållare?

- Vi säljer e-cigaretter och påfyllningsbehållare i en särskild kassa med erfaren äldre personal.
- Ung personal kan få stöd från erfaren personal under hela arbetstiden.
- Ung personal får extra utbildning och stöd för att hantera svåra situationer.
- Annat:

Information om kontrollköp

Kommunen har rätt att göra kontrollköp för att testa om försäljningsställen har bra rutiner för sina ålderskontroller. Det innebär att en person som har fyllt 18 år och ser ung ut testar om det går att handla e-cigaretter och påfyllningsbehållare utan att visa legitimation. Syftet är förbättra rutinerna för ålderskontroll.

Kom ihåg att informera din personal om att ert försäljningsställe kan få besök av någon som gör ett kontrollköp!

Krav på varningstexter m.m.

En elektronisk cigarett är en produkt som kan användas för konsumtion av nikotinånga via ett munstycke, eller beståndsdel av den produkten, inbegripet en patron, en tank och anordningen utan patron eller tank. Påfyllningsbehållare är en behållare som innehåller vätska som innehåller nikotin och som kan användas för att fylla på en elektronisk cigarett. Utformningen och placeringen regleras i lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare (2017:425) samt förordning (2017:429) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare som är omärkta eller felaktigt märkta, eller saknar informationsblad får inte tillhandahållas till försäljning.

Har ni någon rutin för att kontrollera och säkerställa att e-cigaretter och påfyllningsbehållare är korrekt märkta? I så fall, vilken?

- Vi utbildar personalen om hur e-cigaretter eller påfyllningsbehållare ska vara märkta.
- Vi kontrollerar att e-cigaretter och påfyllningsbehållare är korrekt märkta i samband med inköpet.
- Vi kontrollerar att e-cigaretter och påfyllningsbehållare är korrekt märkta i samband med upppackning i butiken.
- Om märkningen av e-cigaretter eller påfyllningsbehållare ser annorlunda ut så gör vi en extra kontroll.
- Om e-cigaretter eller påfyllningsbehållare inte är korrekt märkta så tar vi bort dem från försäljningsstället och kontaktar leverantören.
- Annan åtgärd:

Marknadsföring

Det är endast tillåtet att marknadsföra e-cigarett eller påfyllningsbehållare inne på försäljningsstället genom att tillhandahålla e-cigarett eller påfyllningsbehållare till försäljning och genom kommersiella meddelanden i e-cigarett eller påfyllningsbehållares närhet. Meddelandena får inte vara påträngande eller uppsökande och de får inte uppmana till bruk.

Har ni någon rutin för att kontrollera att marknadsföringen på försäljningsstället är tillåten? I så fall, vilken?

--

Avvikelser

Du ska ha kontroll över din försäljning och även se till att din personal följer bestämmelserna. Det är viktigt att du åtgärdar brister som kan uppstå. Om bestämmelserna i lagen om e-cigarett och påfyllningsbehållare eller anslutande föreskrifter inte följs kan kommunen besluta om administrativa sanktioner mot dig som näringsidkare för att du ska rätta till felen. Till exempel så kan kommunen förbjuda dig att sälja e-cigarett eller påfyllningsbehållare under en viss tid. Som ett stöd för dig själv kan du dokumentera vilka åtgärder du gjort, om en brist uppstår. Då blir det också lättare för dig att följa upp om bristen har rättats till.

Vilka åtgärder tas om det uppstår brister, såsom att bestämmelser i lagen eller att egenkontrollprogrammet inte följs?

☐ Personalen får en genomgång av försäljningsbestämmelserna.
☐ Vi tar kontakt med kommunen för att få informationsmaterial.
☐ E-cigarett och påfyllningsbehållare säljs bara i en särskild kassa med erfaren personal.
☐ Erfaren personal får särskilt ansvar för försäljning av e-cigarett eller påfyllningsbehållare och för att stödja oerfaren personal.
☐ Annan åtgärd:

Underskrift

Ort och datum
Underskrift (behörig firmatecknare)
Namnförtydligande

Utdrag ur lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare (2017:425)

20 § En näringsidkare som har sitt säte eller sin affärsverksamhet i Sverige får inte tillhandahålla elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare för försäljning till konsumenter utan att först ha anmält försäljningen till den kommun där försäljningen ska ske.

23 § Den som bedriver försäljning enligt 20 § eller gränsöverskridande distansförsäljning enligt 21 § ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och hanteringen i övrigt av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare och se till att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

Till anmälan respektive registreringen enligt 20 och 21 § ska näringsidkaren foga egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens och Folkhälsomyndighetens tillsyn. Om uppgifterna ändras ska det anmälas till kommunen och Folkhälsomyndigheten utan dröjsmål.

Berörda myndigheter

Folkhälsomyndigheten är central tillsynsmyndighet för frågor kring ålderskontroll och varningstexter. *Länsstyrelsen* ansvarar regionalt inom länet för samordning och tillsyn. *Kommunen* och *Polismyndigheten* ansvarar lokalt för omedelbar tillsyn över handeln med E-cigaretter och påfyllningsbehållare. *Konsumentverket* är central tillsynsmyndighet för frågor kring marknadsföring. *Skatteverket* ansvarar för frågor kring beskattning. I vissa fall är dock *Tullverket* beskattningsmyndighet. *Tullverket* ansvarar bl.a. också för kontroll av åldersgräns vid införsel från EU-land och import från ett tredje land.

Mer information

För mer information om lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare (2017:425) och anslutande föreskrifter, kontakta din kommun.

Åldersgränsdekaler samt utbildnings- och informationsmaterial om tobakslagens bestämmelser finns att beställa på Folkhälsomyndighetens webbplats www.folkhalsomyndigheten.se/tillsyn.

